

کیهان کلهر(نوازنده کمانچه و آهنگساز) به همراه کیا طبسیان(نوازنده سه‌تار)، هادی حسینی(خواننده) و نیلوفر محسنی(نوازنده تمبک) ۲۸ آبان‌ماه (۱۹ نوامبر) در هامبورگ آلمان و هفتم آذرماه (۲۸ نوامبر) در کپنهاگ دانمارک روی صحنه می‌رود. او همچنین به همراه هیوا خطیب(نوازنده تمبک)، کیا طبسیان(نوازنده سه‌تار) و هادی حسینی(خواننده) ۳۰ آبان (۲۱ نوامبر) در گوتنبرگ

کنسرت کیهان کلهر در آلمان ودانمارک

سوئدو۶آذر(۲۷ نوامبر)دراسلونیوروزی صحنه می‌روند. کلهر با هنرمندان سرشناس ایرانی مانند محمدرضا شجریان، شهرام ناظری، حسین علیزاده، علی اکبرمرادی، علیرضا افتخاری، ایرج بسطامی، همایون شجریان، مجید خلیج واعضای گروه دستان، آهنگسازی و نوازندگی کرده است. همکاری هنری او با هنرمندان گوناگون از فرهنگ های دیگر ازجمله اردال ارزنجان از ترکیه، شجاعت

حسین‌خان از هند، یویوما از چین، ژائو ژیبینگ، عالیم قاسمف از جمهوری آذربایجان، پروکلین رایدر از آمریکا، ارکستر فیلارمونیک نیویورک، کوارنت کرونوس و گروه سازهای بادی هلند، او را به هنرمندی بین‌المللی تبدیل کرده است. کلهر با آلبوم‌های بی‌تو به‌سر نمی‌شود، فریاد، باران و فراتر از نقشه جغرافیا که در آنها به‌عنوان آهنگساز و نوازنده نقش داشته، نامزد جایزه گرمی شده‌است.

کیهان کلهر، آهنگساز و نوازنده کمانچه

خاطره‌نگاری **پیردازیم** یا **با الهام از زندگی شهدا و جانبازان**، **این مفاهیم را دستمایه خلق داستان قرار دهیم؟** به باور من ضرورت دارد در هر دو بخش تولیدات ادبی صورت بگیرد. به‌خصوص در بخش خاطره‌گویی رزمندگان اگر دست‌مان پر نباشد، ممکن است به بیراهه برویم و از مسیر اصلی منحرف شویم. یکی از ایراداتی که جامعه‌روشنفکری ما دارند این است که در همه چیز چشمش به غرب است. در ابتدای جنگ ما هم کسانی بودند که چیزهایی نوشتند، ولی نگاه‌شان به ادبیات غرب بود. هرچند بعدها نسل تازه‌ای از نویسندگان پا به عرصه گذاشتند که جنگ را تجربه کرده بودند و توانستند آثاری به‌مراتب قابل لمس‌تر در این زمینه ارائه کنند. حالا ممکن بود آثارشان به لحاظ عناصر ادبی دارای نواقصی هم باشد، ولی کارهایی که در زمینه رمان و داستان خلق کردند باعث شد تا نسل بعدی که جنگ هشت‌ساله را تجربه نکرده بودند به‌واسطه تاریخ شفاهی با این مقطع آشنا شوند. از سوی دیگر، حوزه تاریخ شفاهی گسترده‌است و باید تقویت شود تا دست هنرمندان و نویسندگان برای خلق آثار بازنر باشد؛ اما این به معنای غفلت از حوزه‌های دیگر نیست و اگر در این زمینه کوتاهی شده، باید علت آن را بررسی کرد.

۴۱ **با نگاهی به کارنامه ادبی دفاع مقدس، وزن خاطره‌نویسی را می‌شود سنگین‌تر از داستان و رمان در این زمینه قلمداد کرد. نظر شما در این‌باره چیست؟**
من هم موافقم که رونق خاطره‌نویسی باعث شده تا کارهای بیشتری به نسبت آثار داستانی در این حیطه تولید شود. اگرچه پیش از آن‌که تاریخ شفاهی ما رونق یابد هم ادبیات داستانی‌مان از تولیدات چشمگیری برخوردار نبود، به‌خصوص این‌که سابقه درخشانی هم در این حوزه

نداشتیم. به‌هرحال، هم خاطره‌نویسی و هم رمان جایگاه منحصربه‌فرد خود را دارند و نباید از هیچ‌یک در ادبیات دفاع مقدس غافل شد. چه‌بسا تاریخ شفاهی هشت‌سال دفاع‌مقدس در این مدت پله مناسبی برای خلق آثاری در حوزه رمان، داستان و زندگی‌نامه و خاطره شده است و خوشبختانه مخاطبان هم از این کتاب‌ها استقبال خوبی کرده‌اند. خود من ابتدا نویسنده بودم و بعد سراغ نگارش کتاب‌هایی در حیطه خاطره‌نگاری رفتم. برای برخی دیگر از نویسندگان این رویه برعکس بوده است. فکر می‌کنم آنچه اهمیت دارد این است که هرچه قوی‌تر باشیم، دست‌مان در خلق آثار ماندگار بازنر است. اصولاً یکی

از دلایل این‌که نتوانسته‌ایم در بخش خاطره‌نگاری جنگ عملکرد موفقیت‌آمیزی داشته باشیم این بوده که از دستاوردهای تاریخ شفاهی به نحو احسن در این زمینه استفاده کرده‌ایم. حوزه هنری در این سال‌ها به شکل تخصصی توانسته رسالت و وظیفه خود را در قبال نگارش و تولیدات ادبی و هنری در ارتباط با رزمندگان و شهدا ایفا کند و از دستاوردهای تاریخ شفاهی به نفع این تولیدات بهره‌برده است.

۴۲ **با توجه به این‌که سال‌ها ریاست حوزه هنری را به عهده داشتید، برآیند فعالیت هنرمندان در عرصه‌های مختلف هنری را چطور ارزیابی می‌کنید؟**

پیش از این نیز در برخی گفت‌وگوها به این مساله اشاره کرده‌ام که در حوزه‌های مختلف، هنر انقلابی با زتاب داشته و به لطف پروردگار، دستاوردهای مطلوبی نیز در این زمینه حاصل شده است. به‌خصوص این‌که در سال‌های اخیر، با خیل عظیمی از جوانان انقلابی به بخش هنر نیز مواجه بوده‌ایم. به‌طور قطع حضور هنرمندان در شاخه‌های هنری و ادبی می‌تواند به‌مثابه سرمایه‌هایی ارزشمند برای نظام و در جهت گام دوم انقلاب باشد.

۴۳ **بعضی به این مسأله اشاره می‌کنند که در این سال‌ها، سینما و موسیقی نقش پررنگ‌تری در انعکاس وقایع جنگ هشت‌ساله داشته‌اند و ادبیات از این قافله عقب مانده است. شما چقدر با این مسأله موافقت می‌کنید؟**

نه، اتفاقاً فکر می‌کنم همان مقدار تولیداتی که در عرصه سینما و موسیقی با موضوع دفاع مقدس صورت گرفته، از سفره ادبیات بهره‌برده‌اند. منتها بله، من هم بر این باورم که به‌رغم گستردگی این حیطه، تولیداتی که باید، در زمینه ادبیات انجام نشده است. به‌خصوص در حوزه شعر که هنر اول کشور ما به‌شمارمی‌رود. در این ارتباط، رهبر شهید هم همیشه بر این مسأله تأکید داشتند که ضرورت دارد تولیدات ادبی در حوزه دفاع‌مقدس را صدبرابر کنیم. درعین‌حال، تعدادی از نویسندگان رسالت خود را به آن شکلی که باید در این زمینه انجام نداده‌اند. اما نباید از حق گذشت که در این سال‌ها، نویسندگان متعددی نیز با خلق آثاری در

این زمینه، به غنای تاریخ شفاهی جنگ تحمیلی افزوده و بارانه این آثار، به حفظ و انتقال فرهنگ دفاع مقدس به نسل‌های بعد کمک کرده‌اند. کما این‌که در دو جنگ اخیر، اثر و برکت ادبیات دفاع مقدس را به خوبی مشاهده کرده‌ایم.

۴۴ **خود شما از نویسندگانی هستید که در این سال‌ها با نگارش زندگی‌نامه شهدا و**

سرداران جنگ نقش زیادی در پرپار کردن ادبیات شفاهی ایران داشته‌اید، نمونه آن کتاب «در کمین گل سرخ» است که به زندگی شهید صیاد شیرازی اختصاص دارد. به نظر شما در حوزه ادبیات دفاع مقدس، بهتر است بیشتر به

شد، روز خوبی نیست، اما این حادثه تلخ در نهایت با لطف الهی به حماسه‌ای تاریخ‌ساز در کشور ما بدل شد. خاطرم هست در سال‌های اخیر که همراه جمعی از دیگر نویسندگان در محضر رهبر شهید بودیم، ایشان فرمود: زمانی که جنگ شروع شد و صدام توانست به کمک دیگران بخشی از کشور را اشغال کند، هیاتی از صلح برای میانجیگری آمد که آتش‌بس اعلام شود و در بین آنها افراد محترم و سرشناسی هم بودند، ازجمله رئیس‌جمهور کشور انقلابی گینه. و رهبر فرمودند او به‌من اظهار ارادت کرد و گفت: این یک رسم جاری است که دشمن انجام می‌دهد و هروقت بخواهد کشوری را تحت استعمار خود دربیآورد در آن جنگ به‌یا می‌کند تا آن ملت خواه ناخواه از آرمان‌های خود فاصله بگیرند و شما هم از این قاعده مستثنا نیست. رهبر هم پاسخ می‌دهند: این یک واقعیت است، اما امام خمینی (ره) با رهبری خود این تهدید را تبدیل به فرصت کرد و در طول هشت سال دفاع مقدس، آرمان‌ها

برجای ماندند و فرهنگ انقلاب در جنگ تثبیت شد. از این جهت، آغاز جنگ هشت‌ساله در کشور ما «یوم‌الله» نام گرفته و هر سال به مناسبت فرارسیدن آن، گرمای داشته می‌شود. اما نه این‌که در همان بازه زمانی تمام شود، بلکه باید از ظرفیت گسترده دستاوردهای دفاع‌مقدس و فرهنگ آن بهره بگیریم تا تاریخ‌مان باقی بماند.

محسن مومنی‌شریف، یکی از نویسندگان و منتقدان ادبیات داستانی معاصر است. او فعالیت خود را با دبیری در آموزش و پرورش آغاز کرد

آزاده صالحی گروه فرهنگ و هنر

همچنین به مدت چهار سال مدیر داخلی مجله سوره نوجوانان، عضو موسس، بازرس و عضو اسبق هیات‌مدیره انجمن قلم ایران نیز بوده است. مؤمنی‌شریف در طول ۲۰ سال خدمت در حوزه هنری، مسئولیت‌های مختلفی برعهده داشت؛ ازجمله مدیریت کارگاه مفاخر ملی ـ مذهبی حوزه، شش سال قائم‌مقامی مرکز آفرینش‌های ادبی حوزه هنری و عضویت در شورای سیاست‌گذاری آن. او همچنین مدیر دفتر تاریخ و ادبیات انقلاب اسلامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و عضو شورای سیاست‌گذاری پژوهشگاه ادب‌وهنر و

مدرس دانشگاه نیز هست و به مدت ۱۰ سال نیز ریاست حوزه هنری را به عهده داشت. در کمین گل سرخ، ماه و بلوط، حکایت پای دار، اشغال و... برخی از آثار این نویسنده در حوزه انقلاب و دفاع مقدس به‌شمار می‌روند. با او درباره جایگاه ادبیات جنگ به گفت‌وگو نشستیم.

۴۵ **اگر ممکن است در درجه اول در این‌باره صحبت کنیم که چقدر از ظرفیت مناسب‌ت‌هایی مثل هفته دفاع مقدس بهره گرفته می‌شود و اصلاً چطور می‌توان طوری با این یادبودها برخورد کرد که تنها به یک روز خاص در تقویم محدود نمانند و در طول سال هم در جامعه جاری و ساری باشند؟**

روزهای خاص و سرنوشت‌ساز در همه جای دنیا و میان پیروان ادیان مختلف محترم شمرده می‌شوند و در قرآن کریم نیز از آنها با عنوان «ایام‌الله» یاد و بر گرامیداشت‌شان تأکید شده‌است. گرمای از این جهت که از کنار چنین مناسبت‌هایی سرسری نگذریم. وقتی صحبت از هشت‌سال دفاع مقدس به میان می‌آید، نباید فراموش کنیم که این جنگ بر ما تحمیل شد و خواست خود ما نبود. طبعاً روزی که جنگ بر ما تحمیل

در این سال‌ها نویسندگان متعددی، به غنای تاریخ شفاهی جنگ تحمیلی افزوده و بارانه این آثار، به حفظ و انتقال فرهنگ دفاع مقدس به نسل‌های بعد کمک کرده‌اند

سینما

رونمایی از «بادبادک‌ها» در جشنواره فیلم کودک

انیمیشن سینمایی «بادبادک‌ها» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی الهام ابراهیمی به عنوان تازه‌ترین محصول مرکز انیمیشن سوره آماده نمایش شد و برای نخستین بار در سی‌وهشتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان اصفهان رونمایی خواهد شد. این انیمیشن ماجراجویانه پس از حضور در جشنواره فیلم کودک و نوجوان، از آبان توسط پخش هم‌نام سبز به سینماها خواهد آمد. بادبادک‌ها روایتی پرتعلیق و پرهیجان از یک نبرد نابرابر در آینده‌ای شاید نه چندان دور در خلیج فارس است. قهرمانان اصلی این انیمیشن علمی‌تخیلی نوجوانانی هستند که ماوریت نجات یک جزیره را برعهده می‌گیرند؛ جزیره‌ای که ذهن مردمانش در معرض یک اختلال ناشناخته قرار گرفته است.

موسیقی

درگذشت یک بانوی موزیسین

اقدس پورتراب، موسیقیدان، نوازنده و مدرس پیانو در ۸۷ سالگی در فرانسه درگذشت. به گزارش ایسنا، صفحه رسمی اقدس پورتراب در فضای مجازی، خبر درگذشت این هنرمند را اعلام کرد. پورتراب متولد ۱۸مهر ۱۳۱۸در تهران بوده که از کلاس

پنجم دبستان وارد هنرستان عالی موسیقی شد و از طریق برادر بزرگش مصطفی کمال پورتراب، به کلاس گیتی امیرخسروی راه یافت و فراگیری پیانو را نزد او آغاز کرد. زاون هاگوپیان از دیگر معلمان موسیقی اقدس پورتراب و جلال آل‌احمد معلم ادبیات او در هنرستان عالی موسیقی بودند. پورتراب از ۱۳ سالگی ضمن تحصیل، به آموزش پیانو و آکوردئون مشغول شد. او برای پایان دوره کارشناسی خود، کنسرتو پیانو شومان را به همراه ارکستر سمفونیک تهران اجرا و پس از آن برای ادامه تحصیلات موسیقی به پاریس سفر کرد.

جام جم

فرهنگ

CULTURE

دوشنبه ۱۳ مهر ۱۴۰۵ ■ شماره ۷۴۳۴

یادداشت

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ناصر رفیعی استاد حوزه و دانشگاه

بعثت خیابانی مومنان؛ تبیین قرآنی و تاریخی کارکرد اجتماعات مردمی

گاهی در میان هیاهوی روزمره و در کشاکش حوادث، دو پرسش مقدر در ذهن برخی شکل می‌گیرد که حضور در تجمعات و اجتماعات مردمی چه اثر عینی و ثواب اخروی دارد و آیا اعتکاف در مساجد، حضور در حرم‌ها، نماز و تلاوت قرآن، اولویت و فضیلت بیشتری نسبت به در دست گرفتن پرچم و گام نهادن در صحن خیابان ندارد؟ پاسخ به این پرسش را باید در منطق وحی و سنت حکمرانی نبوی جست‌وجو کرد. بازخوانی دو واقعه تاریخی از صدر اسلام، عمق راهبردی و پاداش اخروی این دست از کنش‌های جمعی را آشکار می‌سازد. در جریان غزوه تبوک، مسلمانان مسافتی نزدیک به ۷۰۰ کیلومتر را با پای پیاده و در شرایطی طاقت‌فرسا پیمودند تا با سپاه روم روبه‌رو شوند. با این حال درگیری نظامی رخ نداد و پس از حدود سه تا چهار ماه مشقت، کاروان بدون نبرد مستقیم به مدینه بازگشت. در این میان، جریان نفاق زیان به طعنه کشود و ادعا کرد این رنج، گرسنگی و تشنگی بی‌بوهه بوده و دستاوردی در پی نداشته است.

اما پاسخ خداوند متعال در آیه ۱۰ اسوره مبارکه توبه، معیارهای ارزیابی عمل را دگرگون کرد: «مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ مَعَ خَوْلِهِمْ بَيْنَ الْأُغْرَابِ أَنْ يَتَخَفُوا عَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِاتِّبَاعِهِمْ نَحْنُ نَسِيهِ ذَلِكَ بِالْأَهْلِ لَا يُصِيبُهُمْ ظِلْمًا وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْصَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَبْطُلُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نِيلًا إِلَّا كَيْتَبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلُ صَالِحٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ». این آیه صراحتاً بیان می‌دارد که هر رنج، تشنگی و قدمی که موجب خشم و غیظ کفار شود، به‌عنوان عمل صالح ثبت می‌گردد. بنابراین حضور در صحنه و برهم زدن محاسبات اتفاق‌های فکر دشمن- که در سه عرصه نظامی، فرهنگی و اقتصادی در پی ایجاد گسست اجتماعی، سقوط

نظام برآمده‌اند- عین عبادت است چراکه مهم‌ترین مؤلفه بازآرندنگی در برابر طرح‌های آنان به‌شمار می‌رود. نمونه دوم، به روزهای محاصره مدینه در جنگ احزاب (خندق) بازمی‌گردد؛ زمانی که لشکری چند هزار نفره شهر را محاصره کرد و هم‌زمان، جریان نفاق و برخی قبایل یهودی داخل شهر قصد داشتند با ایجاد ناامنی، آشوب شهری و ضربه از پشت، زمینه نفوذ مهاجمان را فراهم سازند. رسول گرامی اسلام(ص) در برابر این توطئه داخلی، تدبیری دقیق به‌کار بستند. چنان‌که در منابع تاریخی از جمله سیره حلبی ـ و به نقل از آیت‌الله سبحانی در کتاب فروغ ابدیت- آمده، پیامبر اکرم(ص) حدود ۵۰۰ نفر از اصحاب را در گروه‌های چند صد نفره سازماندهی کردند و دستور دادند در کوچه‌ها و معابر مدینه حرکت کنند و تنها با صدای رسانای الله اکبر سر دهند بدون درگیری، خشونت یا نزاع. همین طنین تکبیر و تماشای اقتدار جمعی، نقشه آشوب داخلی را خنثی کرد و آرامش را به جبهه خودی بازگرداند. مشاهدات میدانی در اجتماعات اخیر شهرها و استان‌های مختلف از قزوین و زنجان گرفته تا خراسان جنوبی و بیرجند نشان‌دهنده یکپارچگی، هم‌افزایی و تکرار همان شور و انگیزه روزهای نخست انقلاب اسلامی است. این بیداری و همبستگی هاگمانی را می‌توان مصداق یک «بعثت دوباره» دانست؛ اراده‌ای جمعی که ضامن دفع خطرات پدیدده از کشور و عبور از تنگناها خواهد بود. در دیداری که اخیراً با یکی از رابطین دفتر مقام معظم رهبری انجام شد، پیامی ویژه از سوی معظم له منتقل گردید: «به فلانی بگوید هر جا در این تجمعات، میان روحانیون، موکب‌داران، هیأت‌داران و افشار مردم حضور می‌یابند، سلام و خداحوت مراهب آنان ابلاغ کنند». این ابلاغ سلام و پیام محبت‌آمیز پاسداری است از ایستادگی، بصیرت و مجاهدت مومنانی که با حضور مستمر خود، صحنه را حفظ کرده‌اند. گرچه مسیر پیش رو با سختی‌ها و آزمون‌های گوناگون همراه است اما وعده صادق الهی همواره پیش روی ماست: «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا»؛ و بی‌شک پس از این سختی‌ها، گشایش و پیروزی نزدیک خواهد بود.